TYRINĖJIMAI ŽVEJŲ G. 4, 6

Romas JAROCKIS

2006 m. Klaipėdoje, Žvejų g. 4, 6 sklypuose vyko archeologiniai tyrimai. Tyrimų tikslas buvo ištirti vietą, kurioje planuojama statyti pastatus. Tyrimų metu ištirti 9 plotai 1–9, bendras tyrimų plotas siekia 1000 m^2. Tyrimų vietoje fiksuotas iki 2 m storio kultūrinis sluoksnis, kuriame galima išskirti 4 horizontus: 1 – XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios; 2 – XVII–XVIII a.; 3 – XVIII a. pabaigos – XIX a. pirmos pusės; 4 – XIX a. vidurio – XX a. Tyrimų metu aptikta ir registruota per 5000 archeologinių radinių, kurie datuojami XVI a. pabaiga – XX a. Dauguma radinių yra molinių, fajansinių ir porcelianinių indų šukės, kokliai ir jų dalys, kaolininių pypkių fragmentai, stikliniai buteliai ir jų duženos.

Sklypų aplinkoje anksčiau vykusių archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu fiksuotas 1,5–1,7 m storio kultūrinis sluoksnis, kuris pagal radinius datuojamas XVIII–XIX a. Istoriniuose Klaipėdos miesto planuose (XVII–XX a.) tyrimų vietoje pastatai nepažymėti ir netgi neišskirti plotai. Remiantis šiuo istoriniu faktu teigiama, jog Klaipėdos senamiesčio dalis, kurioje yra archeologinių tyrimų vieta, buvo užstatyta tik XIX a. antroje pusėje.

2006 m. nustatyta, kad Žvejų g. 4, 6 sklypų ribose anksčiausias užstatymas siekia XVI a. pabaigą – XVII a. pradžią. Pirmas kultūrinio sluoksnio horizontas fiksuotas ploto 3 R kampe, maždaug 0,2–0,3 m aukštyje virš jūros lygio. Šioje vietoje, ties dabartinės Žvejų g. ŠV kelkraščiu aptiktos medinio karkasinės konstrukcijos pastato liekanos. Pastato vietoje rasta dubeninių bei plokštinių koklių, dengtų žalia glazūra, duženų.

Pirminis užstatymas tyrimų vietoje ties dabartine Danės vaga datuojamas XVII a. antra puse. Ploto 1 Š kampe aptiktas pastato akmeninių pamatų PV kampas. Manoma, jog šis pastatas gali būti siejamas su XVII a. miesto svarstyklių pastatu ar jo priklausiniais.

Pirminis užstatymas tyrimų vietos V dalyje (plotas 4) datuojamas XVII a. pabaiga – XVIII a. pradžia. Tai stulpinės konstrukcijos pastatas (platforma?), kuriame, spėjama, buvo apdirbama oda. Archeologinių tyrimų

1 pav. Stulpinės konstrukcijos pastato (platformos) ir medinio latako liekanos plote 4 iš P.
R. Jarockio nuotr.
Fig. 1. The remains of a pole construction building (platform) and a wooden gutter in section 4 from the S.

2 pav. Ploto 4 PV sienos pjūvio atkarpa, 1854 m. gaisro metu sudegusio pastato liekanos. *R. Jarockio nuotr.*
Fig. 2. Segment of the SW wall cross-section in section 4, remains of a building destroyed in the 1854 fire.

metu fiksuoti stulpai bei medinis latakas, kuriuo į Danę buvo nuleidžiamas vanduo (1 pav.).

Visų aukščiau minėtų pastatų aplinkoje fiksuoti supiltiniai sluoksniai, kuriuose aptikti atsitiktiniai antrinio depozito radiniai. Pelkėtame paupyje pilant griuvenas ir šiukšles palaipsniui buvo siekiama paaukštinti bei įsisavinti šią su senamiesčiu besiribojančią teritoriją. Išskirtiniai radiniai – tai plote 6 pirminio užstatymo lygmenyje aptiktos ąžuolinių valčių dalys, datuojamos XVII–XVIII a.

Tyrimų vieta dabartinėse Žvejų g. 4, 6 sklypų ribose buvo galutinai užstatyta XVIII a. pabaigoje. Archeologinių tyrimų metu fiksuotos dviejų akmeninių pamatų liekanos bei rostverkai, kuriems panaudoti pušiniai nugriautų pastatų gegnių elementai. Pastatus jungė bendra medinio latako vandens kanalizavimo sistema, kuri eidama pro pastatus vandens perteklių nešė į upę. Pastatų aplinkoje surinkti radiniai, datuojami XVIII–XIX a. pradžia. Spėjama, jog pastatai sudegė 1854 m. gaisro metu (2 pav.).

Iš viso ištirtuose plotuose aptiktos 10 pastatų bei jų priklausinių liekanos, šalia jų rastos 8 ūkinės bei atliekų duobės. Dvejose iš jų buvo gesinamos kalkės. Kalkių gesinimo dėžėje, fiksuotoje plote 2, aptikta 14 iš ketaus išlietų trijų skirtingų kalibrų artilerijos sviedinių (3 pav.). Manoma, jog ši amunicijos sankaupa gali būti siejama su XVIII a. vidurio kariniais įvykiais.

Maždaug 1,5 m gylio atliekų duobėje, kuri buvo fiksuota plote 3, netoli dabartinės Žvejų g., aptikta maždaug 200–300 stiklinių butelių duženos, daugybė molinių, fajansinių ir porcelianinių indų šukių, stiklinių bokalų ir taurių dalys, kaolininių pypkių fragmentai, medinis žaidimo kauliukas. Sprendžiant pagal archeologinę medžiagą, datuojamą XVIII a. pabaiga – XIX a. pradžia, atliekų duobė, matyt, priklausė netoliese esančiai smuklei ar užeigos namams.

3 pav. Kalkių dėžė ir artilerijos sviedinių sankaupa plote 2.
Dėžės pjūvis iš P. *R. Jarockio nuotr.*
Fig. 3. Lime box and a collection of artillery projectiles in section 2.
Box cross-section from the S.

THE EXCAVATIONS AT ŽVEJŲ ST. 4, 6

In 2006, 9 sections (with a total area of 1000 m^2) were excavated in Klaipėda on the lots at Žvejų St. 4, 6. A cultural layer up to 2 m thick, which is divided into 4 horizons: 1 – late 16th – early 17th century; 2 – 17th–18th century; 3 – late 18th – 1st half of the 19th century; and 4 – mid-19th – 20th century, were discovered at the excavation sites. Over 5000 finds from this period were registered, the majority being clay, faience, and porcelain dish sherds, stove tiles and sherds of them, kaolin pipe fragments, and glass bottles and shards of them.

The remains of a pole construction building were assigned to the city's first development dating to the late 17th – early 18th century (Fig. 1). The excavation site on the boundaries of the lot was finally developed in the late 18th century (Fig. 2). During the excavation 8 storage and waste pits, two of which contained slaked lime, were discovered beside the buildings. In one such pit were discovered over 10 cast iron artillery projectiles of 3 different calibres (Fig. 3) that are connected with mid-18th military events.